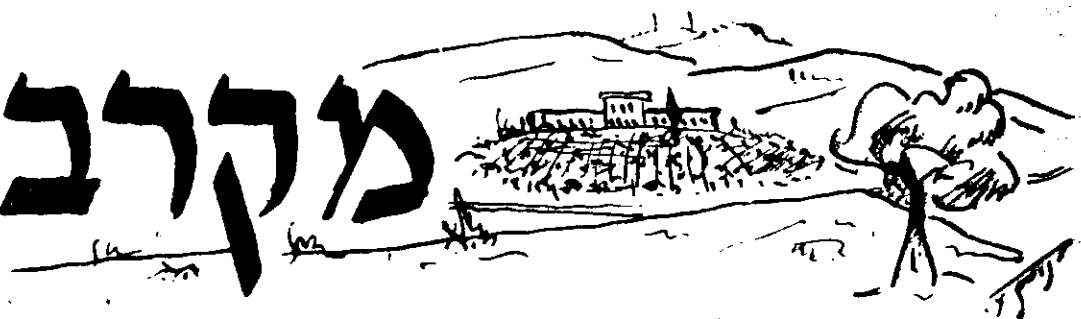

מקרבות לטרון

יתכן ואפשר לומר, כי טרם הגיעה השעה לסקור את פרשות הקרב בלטרון במאי יוני 1948 בכללותם, ואמנם, אין כאן כוונה לתיאורם של קרבות לטרון בשלמותם, וכן לא להערכת המניעים — העקולים והחמורים — אשר ציוו בשעתו לאסור את פרשת הקרב ההיא, ואף לא להערכת תוצאותיה האיסטרטגיות והאופרטיביות: על מעמדה הצבאי של ירושלים, ועל המערכה בארץ כולה. אך אין ספק כי בקרבות אלה באו לכלל ביטוי גילויי גבורה והתאזרות של יחידות ושל יחידים, אשר מן הראוי שלא יאבדו בתהום השכחה, ואשר מן המועיל הוא כי יועלו ויטופרו בהקדם. בין הגילויים האלה בולטת במיוחד פרשת חלקו של אחד הגדודים המנוסים והמאורגנים ביותר של ארגון ההגנה — גדוד, שהיה מורכב מבוגרי גדנ"ע בשרון ובפתח תקוה ולמוד נסיון קרבות עם כנופיות „מקומיות“. אין תימה איפוא כי במסגרת ההתקפה הגדולה הראשונה של חטיבה יהודית, על לטרון, במטרה לפרוץ את מסתם האויב שבדרך לירושלים, הוטלו דוקא על גדוד זה תפקידים מרכזיים. הגדוד לא הכזיב. יחידות משנה מתוכו, על אף היותן נתונות בקרב נואש, בתון כיתור ראש משך יום תמים, קיימו את ארגונן עד לרגע האחרון ממש. גילויי הגבורה ללא יחס של טוראים ומפקדים, תושיתם של מפקדים, יחסי הרעות בינם לבין אנשיהם, יחס האנשים לפצועים ולנשקם. באובשעת המבחן להעיד על רמת רוחה של היחידה. ואם כי הקרב נסתיים באי הצלחה — על כל פנים מבחינה מקומית — ואם כי הגדוד נפגע קשה ואיבד רבים מאנשיו, הרי עמד בכור המבחן בכבוד וראוי הוא שיצוינו מעשיו ויזכרו. הדברים המובאים בזה הם סיכום של שיחות, עם מפקדים וטוראים, ששולבו זו בזו, לצורך התיאור הרצוף. השתדלנו לשמור על סגנונם ודרך סיפורם של אנשי הגדוד — כדי למסור, בצורה בלתי אמצעית ככל האפשר, את הדברים כפי שנראו בעיניהם. לאמיתו של דבר — זהו נסיון ראשון, במערכות, להגיש תמונה חלקית ומקומית מובהקת, תמונת מצבי פלוגה ומחלקה. התיאור בכללו נעקר ממסכת פעולת החטיבה בשלמותה והוא מתעלם במתכוון מציון הקשר שבין פעולותיהן של פלוגות א' ו'ב' של אותו גדוד — לפעולות שאר הכוחות שעשו אותה שעה בשטח.

במיוחד להתרוממות הרוח ולאמונה בהצלחת המשימה. בלילה התקיימה ישיבה של מפקדי הגדודים עם מפקד החטיבה, לקביעת פרטי התכנית. לאחר ישיבה זו הובהרו לראשונה למפקדי הפלוגות של גדודנו הקיום הכלליים של תכנית הפעולה: — בפעולה ישתתפו גדודי רגלים, וכן תותחים ורכב משוריין. עיקר הכוח יפעל בשטח המטרה ואלו היתר יהווה עתודת קרב ליד מטה הפעולה. הרכב המ-שוריין — „חצאי-זחל“ — יסייע מהטוחים הבינוניים לכוח הרגלי ויפרוץ לכביש ירושלים, לא-חר שהרגלים יכבשו את המשלטים שצויינו להם. מגמת גדודי הרגלים היתה: — גדוד אחד יתקוף ויכבוש את דיר-איוב שממזרח ללטרון, וגדוד דנו יעלה על לטרון הכפר ועל הרכס שממזרח לו (ג. ג. 315), השולט על הכפר עמואס * שמצפון לרכס. הפעולה תבוצע בלילה, ועם בוקר תהיה בידינו שורת משלטים המבטיחה את כביש ירושלים מצפון, והכביש מסמיה-לטרון-שערה-הגיא יפתח לתנועה. הפעולה צריכה היתה להמשך ביום המ-חרת, לדחוק את האויב ולהרחיקו מאיזור הכ-ביש. במסגרת אותה פעולה תערך התקפה, בסיוע * היא אמאוס המפורסמת מימי מלחמת יהודה המכבי.

אחד המפקדים מספר:

ב-22 במאי בשעה 0200 נתקבלה במטה הגדוד הוראה לצאת לנען. על מטרת הנ-סיעה לא ידענו דבר. נאמר רק שאין לדאוג למכשירי קשר, לציווד רפואי, לציווד כללי נוסף (חגור, אכסון ואוכל) מאחר שכל זה יחולק לגדוד בחולדה. כמו כן נמ-סר שגם נשק כבד, (מכ"י ומרגמות 3") נקבל שם. הגענו לנען בשעה 1600, ושם קיבלנו הוראה להמשיך מיד לחולדה, כיון שעוד ב-אותו לילה תבוצע פעולה שאנו נשתתף בה.

אך בלילה, בעוד אנו נמצאים בחולדה — בלי לדעת עדין דבר על הפעולה ועל טיבה — נתקבלה הודעה שהפעולה נדחת.

למחרת, ב-23/5, הודיעו למפקדי הפלוגות לרא-שונה כי מקום הפעולה הוא מרחב לטרון וסביבתה, ומגמתה היא פריצת הדרך לירושלים. באותו יום, בשעות אחה"צ, ערכו מפקדי הפלוגות סיור גחוף לשם תצפית על שטח הפעולה. הגענו עד לסביבת דיר-מחייזין ומשם ניסינו לצפות על גורת לטרון הנמצאת מזרחית ממקום התצפית. המקום שנבחר היה נמוך ולא התאים ביותר למטרה זו ותוצאות הסיור לא הניחו את הדעת.

הסיור, שנסתיים עם רדת החשכה, לא קידמנו במאומה, בכל הנוגע להכרת השטח ולידיעת האויב. החלטנו, כי מחוסר זמן אין טעם עוד לערוך סיורים עם הקצינים והסמלים במסגרת הפלוגות. חזרנו לחולדה והחילוננו לארגן את אנשינו לקראת הפ-עולה, לאחר שהודענו להם שאנו יוצאים לפעולה שנועדה להציל את ירושלים. רוח האנשים היתה רמה, והידיעה על „תותחים רבים ונשק כבד אחר“, שישותפו בפעולה — ויעשו את עיקר המלא-כה ע"י ריכוך מוקדם של איזור המטרה, — סייעה

תבע שעה ומחצה להצבת התותחים בלבד, וטען שרק עם האיר היום יוכל לטווח את אשו. לאחר ויכוחים רבים הסכים לנסות לטווח בלילה (שהיה ליל ירח בהיר).

לבסוף, כבר אחרי חצות, נמסרו למפקדי הפלוגות פרטי התכנית לפעולת הגדוד, ואנו החילוננו מעבר־דים במסגרת התכנית הנ"ל, את תכניותינו לפלוגות.

סיפורו של מפקד פלוגה ב'

גדודנו כלל שלוש פלוגות, ובמסגרת פעולתו של הגדוד עתידה היתה פלוגתי למלא את אחד התפקידים הראשיים. היו לי בפלוגה שלוש מחלקות לא מלאות. המחלקה השלישית — היתה מורכבת מאנשים שצורפו לפלוגתי אך כמה ימים לפני כן, ואני זוכר שלפני הפעולה, עוד בשהותנו בבסיס, החלטנו לרכו את כל הלוחמים הותיקים במחלקות 1 ו־2 ואלו את כל החדשים — במחלקה מיוחדת, מס. 3, וזה עוד לצורך האימונים. בארגון זה הגענו לחולדה, אך כאן כבר לא נותר זמן מספיק לפזר את האנשים החדשים בתוך יתר המחלקות ולארגן את הפלוגה מחדש. עובדה זו גרמה אחר־כך לת־קלה קשה.

לאחר שמפקד הגדוד חזר מן הישיבה במטה החטיבה, הבהיר את המצב ואת תכנית הפעולה למפקדי הפלוגות ולמטה הגדוד. לאחר דיון בת־פ־קידי הגדוד סוכם (הדבר היה, כמסופר כבר, לא־חר חצות — המער.) שפלוגות א' וב', יחד עם היחידות מן הגדוד האחר, הפועל לעבר דיר־איוב, יסעו במכוניות עד לעיקול כביש מסמיה (כ־2 ק"מ ממזרח לדיר־מחזין); משם ינוע כל הכוח ברגל עד לפינה הדרומית־מערבית של מחנה־הער־צורים לשעבר. ממקום זה תתפצלנה היחידות וימ־שיכו לנוע כל אחת למטרתה. פלוגתי — פלוגה ב' — תנוע מזרחה ולכשתגיע למעביר המים¹ שמ־תחת לכביש מדרום ללטרון, תחצה את הכביש, תפנה צפונית־מזרחית, תאגוף את הכפר איגוף קטן ממזרח, תסתער עליו ותכבוש אותו. פלוגה א' שת־נוע בעקבותי עד לכביש ירושלים, תאגוף אח־כ־איגוף עמוק יותר מזרחה ותכבוש, מכיוון דרום־מזרח, את הגבעה 315. פלוגה ג' של הגדוד תהווה רזרבה ליד המטה הפיקודי של הגדוד, שמקומו נקבע כ־2 ק"מ ממזרח לדיר־מחזין, סמוך לעיקול בכביש.

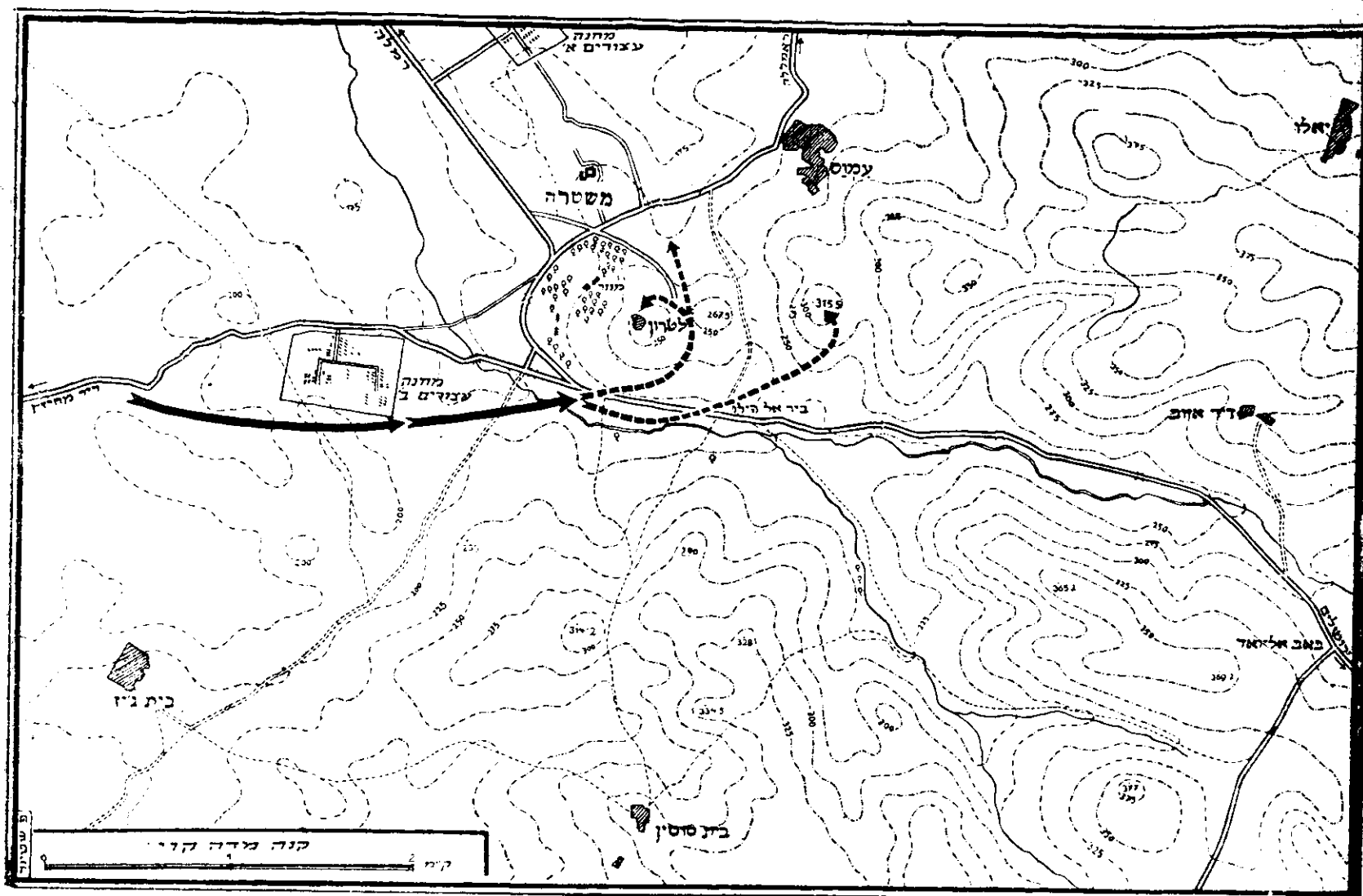
אנסה עתה לתאר את פעולת הגדוד, ובעיקר את פעולת פלוגתי למן תחילת הפעולה. השעה כבר (1) מקום מפגש הכביש עם השביל המוליך לבית־סוסין.

תותחים, רכב משוריין ו"דוידקה", על תחנת המש־טרה שמצפון לכפר לטרון, שכיבושה יבטיח את הא־גפים המערבי והצפוני של גזרת הפעולה — מעבר רמאללה ורמלה גם יחד. כל זמן הפעולה יסייעו תותחינו לחיל־הרגלים ע"י אש על שטח המטרה. נמסרו לנו הידיעות הבאות על האויב והשטח. א. עיקר כוחו של האויב מרוכז בכפר לטרון, במטרה, בצדו המערבי של כביש רמאללה — לטרון, וכן בחורשות שמדרום וממערב לכפר. ב. המנזר, שבמורד הדרומי־מערבי של לטרון הכפר, הוא ניטרלי. יש להמנע בכל מחיר מלפגוע בו או ביושביו. ג. הכפר עמוס ממזרח לדרך לטרון—ראמ־אללה, כ־800 מטר צפונית־מזרחית מלטרון, נעזב כנראה. על הגבעות שממזרח ללטרון אין בלילה איש.

ד. לאויב מ־2 עד 8 תותחים בקליברים שונים, המוצבים בעמדותיו הנ"ל. ה. הכפרים בית־ג'ין ובית־סוסין, השוכנים על קו הרכסים שמדרום לכביש וחולשים עליו, עזובים. בשעות המוקדמות של הלילה אורגן הגדוד וצויד במידה האפשרית לקראת הפעולה. הצויד בכללו לא הניח את הדעת. בלט בו המחסור במימיות, בחמרי חבישה, בתלבושת קרב מתאימה — אנשים רבים לבשו את בגדיהם הפרטיים, שהתבלטו ב־"עושר צבעיהם". החגור היה מטיפוס אמריקאי חדש, ולא עלה בידנו להסתדר עם שפע הרצועות שבו. למזלנו נמצא במקום עתונאי־צלם שהכיר קצת את טיפוס החגור הזה, והוא סייע בידנו בכמה עצות מועילות.

ב־2200 בדיוק עמד גדודנו מוכן ליציאה. אולם סדר הזמנים השתנה, מחמת עיכובים שונים וחוסר־זמן להכנה מנהלתית מספקת. רק בשעה 2400 (באי־חור של שעתיים לעומת שעת־היציאה שנקבעה) — לאחר שהאנשים ישבו צופים ודרוכים במכוניות — הגיע מפקד יחידת התותחנים, ולמעשה רק אז הוחל בעיבוד פרטי התכנית. לאחר שיחה אתו נתברר שחיפוי התותחנים יהיה חלש מאד. הוא

מפה מס. 1. תכנית ההתקפה של הגדוד
(החץ הרצוף מסמן את המסע שבוצע לפי התכנית)

תחילת ההתקפה. העברתי את תוכן דבריו לפיקוד הגדוד.

כמה דקות אחר 0200 יצאנו בשיירת מכוניות בכביש מסמיה-לטרון. הגענו עד כ-2 ק"מ מלטרון, מקום בו מתעקל הכביש. כאן ירד הכוח הפועל מן המכוניות והחל לנוע בשדרה בכיוון למגמות שנקבעו. סדר המסע היה כך: פלוגה ב', פלוגה א' ושתי פלוגות מן הגדוד האחר.

רעש תנועת המכוניות נשמע כנראה בעמדות האויב, כי זמן-מועט לאחר הירידה מן המכוניות החלה הפגזה דלילה מעבר לטרון. הפגזים נראו נותרים מסביבת לטרון דרומה. ערכתי מיד את פלוגתי לתנועה. היו לי 3 מכשירי אלחוט לקשר עם המחלקות, ואחד — בחולית הפיקוד — לקשר עם מטה הגדוד. הקשרים שהופקדו על הקשר הפנימי של הפלוגה, הוצאו באמצע קורס לקשרים, ולא היו מאומנים כראוי.

במגמה למקש, מיד אחר כיבוש הכפר, את דרכי הגישה והתגבורת של האויב לאזור הפעולה. (קטע הכביש המחבר את הכפר לטרון עם כביש לטרון-ראמאללה, וכן דרכי-עפר בין עמואס ולטרון) צירפתי לחולית הפיקוד כיתת חבלנים.

היתה 0200 4 שעות לאחר „שעת-היציאה" שנקבעה מראש). היה ברור כי אם גם תנוהל ההתקדמות ללא תקלות, הרי בגלל הדרך הארוכה שהיה עליו לעבור, יאלץ הגדוד העולה על דיר-אויב לבצע את פעולתו לאור היום. ופעולת יום — עלולה היתה להכשיל את הפעולה כולה, שתוכנה להיות פעולת לילה בלבד. הצעתי אז שבעוד שני הגדודים מתקדמים למגמתם, — בשטח שממזרח מחנה העצורים — תוטח על המסגרת אש-תותחים, ואפ"ר שר שאש זו תסיח את תשומת לב האויב מן הכיוון שממנו תבוא ההתקפה. הסחה זו נדרשה במיוחד כדי שהאויב לא ירגיש בתנועתם של שני גדודים הנעים כמה מאות מטרים מדרום לעמדותיו. כיון שעד רגע היציאה לא נתוסף דבר על ידיעותינו המעטות על שטח הפעולה, נאלצתי לסמוך כמעט לחלוטין על הסייר מחטיבה אחרת שצורף אלי, אשר כבר עלה כמה פעמים על לטרון. הסייר טען, שמאחר שבשתי הפעמים שקדמו להתקפתנו באה ההתקפה בדיוק מאותו כיוון ובהתקפה השנייה כבר קידם אותם האויב באש, יש איפוא להניח, שהשטח מכיוון זה מאורגן על ידם היטב להגנה, ונהיה נתונים לאש אויב יעילה מיד עם

של האויב, אשר בחורשה הנמצאת במקום גבוה לעור מת המשטח הפתוח שנמצאנו בו והחולשת עליו. שכבנו צמודים לקרקע, מצפים שאש האויב תישוך במקצת. (מחלקת החוד — מח' מס. 1. — היתה פרושה בואדי סמוך לכביש ושתי המחלקות האחרות היו בינה לבין דרך בית-ג'יו. ראה מפה מס' 2). שקלתי את המצב והחלטתי להעביר את הפלוגה יותר מזרחה עד ביר אל-הילו ולנסות לאגוף את הכפר משם, בשטח הרחוק יותר מהחורשות. באמצעות האלחוט הודעתי למפקד מחלקה מס. 1 — היא מחלקת החוד — להפסיק את התקדמותו, ולחפות, מעמדותיו בואדי, על שתי המחלקות האחרות שתעקופנה את מחלקתו מדרום, בהתקדמותן לעבר ביר-אל-הילו. משם נחפה אנו על הצטרפותם הם אלינו, ואח"כ ננסה לחצות את הכביש ליד הבאר בכיוון לכפר. כאן אירעה התקלה שעליה רמזתי בראשית סיפורי. תוך התקדמותנו בקפיצות תחת אש האויב הרגשתי פתאום שאחת המחלקות נעלמה. התברר שמחלקה מס. 3, זו שכללה את אנשי הגיוס החדש, ניתקה מגוף הפלוגה, מיד לאחר שהאויב פתח באש, ותוך גישוש באפלה נתקלה בפלוגה א' ונצטרפה אליה. אך גם פלוגה א' נעלמה מתצפית פלוגתי. משהחלה מחלקה מס. 2 לנוע בקפיצות בכיוון ביר אל-הילו נפגע הקשר שלי ונעלם, ואתו מכשיר האלחוט שקשר אותי עם מחלקותי. הקשר עם המחלקה השנייה נתקיים עתה ע"י צעקות ורצים בלבד.

בדרך תנועתה הגיעה מחלקה מס. 2 יחד אתי עד „כתף העץ", כמאתים מטר מדרום-מערב לביר אל-הילו. אותה שעה כבר האיר היום והיינו גלויים לעמדות האויב כשאנו נתונים במדרון סלעי. המחלקה נעצרה, תפסה עמדות בין הסלעים, וחילפה על

נענו מזרחה לאורך הגבעות שמדרום לכביש לטרון—מסמיה עד שהגענו לפינתו הדרום-מזרחית של מחנה-העצורים. שם ערכנו שהייה קצרה, ובי-קשנו את סיוע התותחים, שהזכרתי קודם לכן. אור-תה שעה לערך פנו שתי הפלוגות של הגדוד השני דרום-מזרחה, ומגמת פניהם בתנועת עקיפה לדיר-אויב. השעה כבר היתה 0400. אותה שעה החלו התותחים והמרגמות שלנו, שהוצבו בסביבת דיר-מחייזין, בהפגזה דלילה של שטח המטרה.

פלוגתי המשיכה לנוע, בהתאם לתכנית, מזרחה, לעבר מעביר-המים שמדרום לטרון, כשמחלקת החוד הפרוסה נעה בראש. כ-50 מטר אחרי מחלקה 3 שלי — האחרונה בשדרתי — נעה פלוגה א', בעוד שמימין לנו הבחנתי בצללי השדרות של הפלוגות מן הגדוד השני, אלו שנתפצלו מאתנו ליד פינת מחנה-העצורים, כשהן משרכות דרכן בלאט לעבר הרכסים שמדרום לנו. כל אותו זמן נמשכה הפגזה הדדית דלילה — שלנו ושל האויב; אך זו של האויב טרם היתה מטוחת כלפינו.

כשהגענו לסביבות דרך העפר העולה מהכביש הראשי לבית-ג'יו ניתכה עלינו לפתע אש חזקה של מכ"י ומקלעים מכיוון החורשות הדרומיות של המנזר (המקום מפניו הזהירנו הסייר). החלטתי לא להשיב אש. נצמדנו לזמן-מה לקרקע ומש-ככה האש המשכנו להתקדם, אך נראה כי האויב הבחין בתנועה וחידש את אשיו ביתר שאת. הבי-נותי כי איבדנו את גורם ההפתעה. אותה שעה כבר היו לנו כמה נפגעים. פקדתי לחבשם ולהשאירם בשטח. חשבתי לאספם אחר ביצוע המשימה, מאחר שהזמן שנותר עד האיר היום היה קצר מאוד. אש האויב גברה, ומספר הנפגעים גדל. נתברר לי כי לא אוכל, בכוח פלוגתי בלבד, להתגבר על מקור-האש

מחלקה מס. 1, שהחלה מתקדמת לעברנו. אך מח-
לקה 1 לא הצליחה להתאחד אתנו, מחמת האש
החזקה של האויב. בקושי רב הצליחה להגיע עד
להצטלבות הוודיות, כ־200 מ' לערך ממזרח לעמ-
דוניה הקודמות. אנשיה נכנסו לערוץ הוואדי ומ-
שניסו לצאת משם כיסה האויב את השטח שביניהם
לבין „כתף-העץ“, באש-תופת ומנע מהם כל הת-
קדמות נוספת. גם מחלקה 2 נשארה מרותקת למ-
קומה. האש היתה תופתית; נמצאנו פשוט במל-
כודת.

שקלתי כי אין להצמד יותר לתכנית ההתקפה,
שהותאמה בעיקרה להתקפת לילה. סברתי כי מן
הנכון יהיה שפלוגה א' תותר על כיבוש משלט
315, ובמקום זה נעלה יחד על הכפר לטרון מדרום
ומדרום-מזרח. הצעתי את הדבר באלחוט למטה
הגדוד.

סיפורו של מפקד מח' מס. 1 — פלוגה ב' (ההוד)
משנפתחה עלינו האש, החזרתי את אנשי שהיו
פרושים בכמה עשרות מטרים אחורנית, במדרון
התלול; ונמצאתי אז בואדי ליד נג. 200.5 בשעה שה-
מ. פ. הודיעני כי החליט לסטות מן התכנית המקורית,
(היינו — לחצות את הכביש ליד מעביר המים), ול-
תקוף את המטרה תוך איגוף עמוק יותר לעבר מזרח,
וכי עלי לחפות על תנועת שאר הכוח מזרחה,
ולאחר מכן להצטרף אליו ליד ביר אל-הילו. בשעה
0545 לערך התחילה מחלקה מס. 2 להתקדם בקפי-
צות מזרחה. מפקד הפלוגה המריץ באנשים ושמענו
את קריאותיו: אחרי! קדימה! קריאות. אלו הטו
קבוצה מאנשי שהיו באגף הימני של מחלקתי,
בסברם שהקריאה מכוונת גם למחלקתנו, והם נצטרפו
למחלקה 2. מחלקתי, שנמצאה תחת אש כבדה מאוד

של האויב, נתדלדלה ע"י כך ב־5—4 אנשים. כעבור
דקות מספר היו לנו 3 הרוגים ו־4 פצועים. מח-
לקה מס' 2 תפסה עמדות ליד „העץ“ ומשפתחה
באש, הזיזותי, את מחלקתי בקפיצות מזרחה, במ-
גמה להצטרף אליה. הפצועים התקדמו אתנו כשהם
פועלים בנשקם. בינתיים האיר היום באור מלא והר-
מחלקה מצאה עצמה בתוך ערוץ קטן בפגישת וא-
דיות, במרחק 200 מטר לערך מהכביש, בלי שתוכל
לנוע תנועה כלשהי ולהצטרף למחלקה מס. 2. בש-
עה 0700 כבר היו לנו 8 הרוגים. הכוח שנותר בואדי
מנה כ־15 איש, בהם כ־5 פצועים. ברשותי היה
מקלע. כמה אנשים עם מקלע שאטו שכבו בין
הסלעים כמה מטרים דרומית-מזרחית מאתנו. הקשר
עם מטה הפלוגה נפסק, מאחר שמכשיר האלחוט שלי
נפגע. נסיתי להקים קשר באמצעות רצים, אך הדבר
היה מן הנמנעות מחמת אש האויב. ההוראה האחר-
רונה שקיבלתי מהמ. פ. בטרם התקלקל המכשיר
היתה להבטיח בכל מחיר את האגף השמאלי —
המערבי — של הפלוגה.

מ. פ. א' מספר

אסקור בקצרה את התפתחות המאורעות עד
למגע פלוגתי עם האויב. תפקידה העיקרי של
פלוגתי, במסגרת התכנית הכללית, היה לכבוש את
משלט 315 (ממנו היתה שליטה מצוינת על קטע
הדרך לטרון—דיר-איוב). תפקידה הנוסף של פלו-
גתי היה — לאחר שיבוצע השלב הראשון של
הפעולה, כיבוש משלט 315 ולטרון — לחסום את
דרכי התגבורת של האויב מעמואס וראמאללה.
משירדנו מהמכוניות התחלנו נעים אחרי פלוגה ב',
היינו צועדים בזה אחר זה. פעם בפעם פקדתי על
האלחוטאי לשאול למתרחש במחלקות האחרות.

מדרום, אך בגלל שיבושים במערכת הקשר לא הגיעה הוראה זו לחלק מהאנשים.

מ. מ. מחלקה מ.פ. 2, מפקד-החוד של פלוגה א', ממושיך:

האש מחורשות לטרון נפתחה עלינו ברגע שפ-לוגה ב' התחילה לשנות את כיוון תנועתה צפון-מזרחית, בכיוון למגמתה — לטרון הכפר. אנו נמצאנו אותה שעה במדרון חשוף לגמרי, כמה עשרות מטרים ממזרח לדרך העפר בית-ג'יז—לטרון. נצמדנו מיד לקרקע, ושלחתי רץ שיקבל הוראות ממפקד הפלוגה. הרץ חזר והודיע לי שאינו מוצא את המ"פ, וכן נעלמו מעיניו שארית הפלוגה ואף כיתת המאסף של מחלקתי.

החלטתי שלא להתמהמה יותר במקום הבלתי נוח בו נמצאנו, והתחלתי להעלות את שתי כיתותי במדרון, לעבר דרום, במגמה לתפוס את הרכס וכך לצאת משטח האש. היתה כבר שעת דמדומים, אפר שרות הראיה היתה מוגבלת. כשהתקדמנו קצת ויצאנו מן השקע בו נמצאנו, נתגלתה לעינינו שארית הפלוגה, שהיתה קודם בשטח מת כלפינו, ואשר החלה לנוע בעקבותינו. ממזרח לנו גיליתי מחלקה מפלוגה ב', אשר עלתה אף היא דרומה במקביל לנו. אח"כ נתחורר לי שהיתה זו מחלקתה „הירוקה", מס. 3, אשר ניתקה מגוף פלוגתה.

כל אותה עת נמשכה האש מכיוון לטרון. נאלצנו לנוע במבנה מפוזר, ובכמה קטעים של הדרך אף התקדמנו בקפיצות. אש האויב היתה עוד בלתי מדויקת, ובמשך כל זמן התנועה נפצעו רק שנים מאנשי הפלוגה, ואף הם באופן קל.

המשך סיפורו של מפקד פלוגה א'

הצלחתי ללכד את הפלוגה מחדש, ובעוד המחלקות מוצבות כלפי לטרון כשאנשיהן מגבבים מכל הבא ליד לבנין מחסה מאש האויב, הערכתי מחדש את המצב שנתהווה: היה ברור כי אין כל אפשרות להתקדם לעבר מטרתנו בדרך שנקבעה בתכנית. מאיימת היתה העובדה שאותה שעה התחיל הרשח עולה, וכל השתהות נוספת במקום פירושה היה: השארות בשדה פתוח באור היום, אל מול אש מטוחת של מכונות יריה ומרגמות, הבאה מעמדות מבוצרות.

דרומית לנו התנשא רכס קודר ושקט המתמשך ממזרח למערב. הפתרון האחד שנראה לי היה להניע את כוחותי לעבר הרכס ההוא ומשם, באיגוף יותר רחב מזרח, ובקו תנועה מובטח מאש האויב,

הלילה היה בהיר ושקט, והשיירה הארוכה של לוחמינו השרתה בטחון ותקוה. אך עם זאת היה לבי כבד עלי מעט, בעיקר משום שחששתי כי עוד בטרם נגיע למטרתנו יאיר עלינו אור היום ושוב לא יהיה בידינו יתרון ההפתעה אשר בלעדיו היה המבצע חסר סיכויי-הצלחה כמעט לחלוטין. מאידך, בוטח הייתי שבאם נצליח להגיע בעוד לילה, הרי יעלה בידי פלוגתי לכבוש את משלט 315, וגם פלוגה ב' ודאי שתצליח לכבוש את לטרון; וכך תושג המטרה כולה, שהיא — פתיחת הדרך לירושלים.

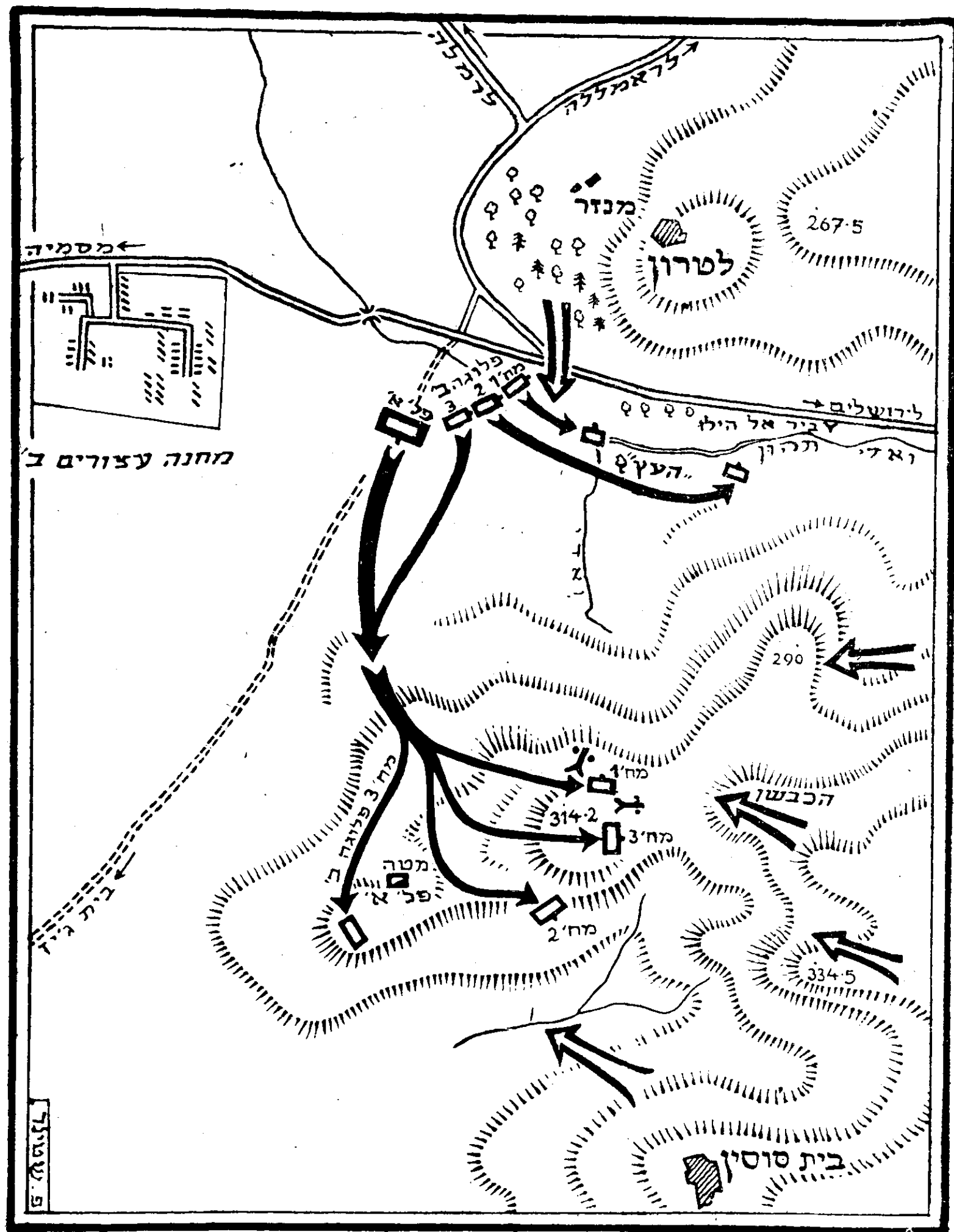
אם כי היתה זו פעולת-חטיבה, הרי למעשה היו מצבים בהם פעלו פלוגות כפלוגות עצמאיות, תוך תיאום זמנים אופרטיבי.

הואיל וכך, נודעה חשיבות-משנה להגיע למטרה במפתיע, היות ובאם יארע משהו שלא בהתאם לתכנית, עלולים אנו להיות מנותקים, מבלי שיהא מי שיתאם את הפעולה בין הפלוגות השונות ברגע שנאלץ לסטות מן התכנית. וכן לא נוכל לפתור אז את בעיית פינוי הפצועים ושאר בעיות המתעוררות במצבים מעין אלו. ידענו, כי גם באם נכבוש את משלט 315, הנמצא במרחק פחות מקילומטר מהכפר הגדול עמואס, יהיה קשה מאוד להחזיק בו מול התקפות-נגד והפגזות האויב שודאי תבואנה. אף על פי כן האמנו כי יכול נוכל להחזיק מעמד עד ליל המחרת, ועל ידי כך נאפשר את העברת השיירה לירושלים ואת ההתבססות במקום.

כשעברנו את מחנה העצורים של לטרון התחיל הנשק המסייע, שהיה מאחורינו, משמיע קולו. היו אלה שני תותחים בני 65 מ"מ ושלוש מרגמות "3", שאותה תקופה האמנו כי יש בידם לתת סיוע רציני. כתגובה על יריותיהם פתח הלגיון באש תותחים דלילה, לעבר חולדה והחורשות סביבה.

כשהיינו קרובים לדרך בית-ג'יז, החלה פלוגה ב' לסטות צפון-מזרחה, לעבר מטרתה. פקדתי על מפקד מחלקת החוד, מחלקה מס. 2, להמשיך בדרך למטרתנו אך בעוד אנו מתחילים לעבור מאחורי פלוגה ב', נפתחה עלינו מעבר חורשות לטרון אש מרוכזת של מכונות-יריה ומקלעים, שליחכה את השדה הפתוח בו נמצאנו, ואילצה את כולנו להשתטח על האדמה. היה ברור שהאויב הרגיש בנו ולרוע מזלנו לכדה אותנו אשו שעה שהיינו קרובים אליו בשדה פתוח. לזמן מה איבדתי כל שליטה על אנשי.

פקדתי על המחלקות לנוע במהירות לעבר הרכס

מקרא :

תנועת יחידות עבריות

תנועת יחידות האויב

מכ"י

מפה מס. 2. מערכי הקרב של פלוגות א' וב'

לעלות אל משלט 315. פקדתי על מפקד-מחלקה מס' 1 להוות מחלקת חוד ולנוע במהירות לעבר הכתף הצפונית-מערבית של השלוחה (אשר שיאה מצוין במפה — 314.2). מחלקה מס. 2 התקדמה מיד בעקבות מחלקת החוד. חולית הפיקוד ומחלקה מספר 3 שהו עוד זמן מה כמאסף, ולאחר שהוברר לי כי מחלקות 1 ו-2 כבר התבססו על השלוחה, קידמתי את יתר הכוח לשם. אותה שעה כבר היה אור-יום הגעתי אל כתף השלוחה ומצאתי את מחלקות הפלוגה מאבטחות היקפית את השטח. היינו נתונים אותה שעה לאש חזקה, של מכ"י ומקלעים, שהות-כה לעברנו מעמדות האויב בלטרון. אך הסלעים שסביבנו נתנו לנו מחסה. מ. מ. 1 הודיע לי, כי בדרך התקדמותו אל השלוחה כמחלקת חוד, הצטרף פה אליו מחלקה מפלוגה ב', אשר לפי דברי מפקדה איבד את עקבות פלוגתו מאז הותכה עלינו האש הקשה. מחלקה זו רוכזה מיד ליד מטה הפלוגה, ומ-אחר שלא היתה אפשרות לשלוח אותה חזרה לפלוגתה קבעתי כרורב לפלוגתי. ארגנתי מחדש את הפלוגה, ופקדתי על מפקדי המחלקות להתקדם לעבר דרום-מזרח, במגמה לתפוס את הכיפה 314.2, לנסות להקים קשר תצפית עם פלוגה ב' שנשארה צמודה למישור, ואח"כ להמשיך בתנועה לעבר מטרוננו.

מ"מ 3 מספר על תפישת כיפה 314.2

לפי התכנית שקבע לנו ה.מ. פ. לתפיסת 314.2 צריך הייתי להתקדם עם מחלקתי לעבר שיא הכיפה רק לאחר שמחלקות 1 ו-2 תבטחנה את אגפיה (עיין מפה מס. 2). מחלקה מס. 1 התקדמה ראשונה בכיוון דרום-מזרח, והתארגנה להגנה בכיוון ללטרון, על הכתף שמצפון לכיפה, כשאחד מתפקידי העיקריים הוא קביעת קשר עם פלוגה ב'. מיד לאחר שיצאה מח' 1, החלה לעלות גם מחלקה מס. 2. היא נעה ישר דרומה, אגפה את הכיפה באיגוף קטן, והתבססה מדרום לה, בכיוון ואדי העובר

בינה לבין בית-סוסין. כבר עם ראשית תנועתנו לתפוס את אגפי הכיפה החל האויב מפגין את המדי-רונות הצפוניים של השלוחה, הפונים לעבר לטרון, התקדמתי עם מחלקתי לעבר הכיפה, מבלי שים לב לפגזי התותחים. כשהגענו כ-50 מ' משיא הכיפה נתגלתה לפתע חבורה קטנה של ערבים, כ-10 או 12 איש, אשר פתחה עלינו באש רובים, ממשח אשם הראשון נפצתי, סגני נפצע מיד אחר, ואחד ממפקדי-הכיתות הסתער עם אנשיו על הכיפה והניס את הערבים. לאחר שהכיפה נכבשה התארגנה הפלוגה להגנה היקפית. ממחלקה 1 הודיעו אז שהם הצליחו להקים קשר-תצפית עם פלוגה ב'.

מ. פ. א' ממשיך את סיפורו

פלוגתי מאורגנת להגנה היקפית על משלט 314.2. מחלקה מס. 1 מופנית לעבר לטרון ומקימת קשר תצפית, ואף מסייעת באש, לפלוגה ב'. מחלקה 2 מבטיחה את צדו הדרומי של המשלט ופעם בפעם קולטת אנשים מיחידותיו של הגדוד השני (אשר התקדמותו מזרחה, למרגלותיה הדרומיים של כיפה 314.2, נבלמה ע"י אש האויב שמצד בית-סוסין). מחלקה 3 — מוצבת על הכיפה, ולה אפשרות לתצפית היקפית על השטח. בגיא קטן דרום-מערבית — מוסתר מאש לטרון — נמצא מטה הפלוגה ולידו מחלקה 3 של פלוגה ב', ואף קבוצה, ההולכת וגדלה, של נסוגי הגדוד השני, הנשלחים הנה ע"י מפקדי המחלקות של הפלוגה.

לאחר שהתארגנה הפלוגה ונתברר לי היכן נמצאת פלוגה ב', החלטתי להתקדם הלאה לעבר כיפת הכבשן (ראה מפה מס. 2) ומשם לקבוע את המשך הדרך. עדין היה ברור לי, כי עלי להיות דבק במטרה על אף השינוי שחל בתנאים. אותו זמן גברה אש תותחים ומרגמות של האויב. וניתן היה לשער כי יש לו תצפית מתמדת על כל תנועותינו. לפתע, בעודי מחשב את ההתקדמות לעבר הכבשן, נפתחה לעברנו משם אש מקלעים.

בשעות אלה של הבוקר כבר נתעצב מצבו של הגדוד, ומערך יחידות-המשנה שלו לא נשתנה עד שעת הנסיגה. ההתקפה נכשלה. ההפתעה לא הושגה. חשכת הליל, שבחסותה נתכוון הגדוד להתקרב למטרותיו ולכבשן, חלפה-עברה לה. האיר היום והיחידות התוקפות נמצאו רובן בשטח גלוי. אש האויב, שנמצא מסותר בין עצי חורשת לטרון ומחופר היטב ברכס הגבעות שמצפון לכביש, נתגלתה יעילה ותכליתית. יתרון אש האויב במכ"י, מרגמות ותותחים הצמיד לקרקע את היחידות העבריות ולא הניח להן אפשרות כלשהי להחליץ. כל שעות הבוקר עומדות בסימן הנסיונות של פלוגה ב' להחליץ משטח האש שבקרבת עמדות האויב, ונסיונותיהן של פלוגה א' ויחידת-השריון לסייע לה במאמצייה אלה.

מערבית לעמדותיה של מחלקה מס' 1. משנתקרב לטוח יעיל התפתח קרב ביניהם ובין הכיתה המזרחית של מחלקה מס. 2 שהבטיחה אמנם את אגף ימין של הפלוגה, אך בהיותה מוצבת צפונה וגבוה יותר מכיתותיה האחרות של המחלקה הבחינה בהם ראשונה. כל אנשי הכיתה הזאת, פרט לאחד, נפגעו בחילופי היריות, ובשעת איסוף הפצועים שלה נהרגו 2 החובשים היחידים שהיו במחלקה.

התקדמותו העיקרית של האויב מכיוון זה נבדל למה, אך הערבים (מקומיים) המשיכו בנסיונותיהם לחצות את הכביש ולהסתנן בואדי העובר מתחת לגשר המפוצץ לעבר מחלקה 1. כפי שנדמה היה לנו, לא נגלתה ההסתננות לאנשי המחלקה מס, 1. בגלל היותם בואדי הנמוך. הרץ הפלוגתי — דוט שימינר — התנדב ורץ תחת אש כבדה לעבר הערוץ בו שכבה מחלקה מס' 1 כדי להזהירה על המסתננים מצפון וכן להעביר למחלקה שאתנו מרגמת "2, או מקור חדש (במחלקה 1 היו, בראשית הקרב, שתיים), מאחר שלמרגמה שלנו, שפעלה כל הזמן לעבר בר המסתננים, נשבר המקור. הוא הצליח להגיע לתעודתו ולמסור את ההודעות, אך בדרכו חזרה אבד, ומאז לא שמענו עליו דבר. המקלען "גוליבר" (יצחק בן-מנחם — ממחלקה מס' 2) הצליח אז להתקדם התקדמות-מה ולתפוס עמדה באגף המערבי של מחלקתנו ומשם בלם באש המקלע את התקדמות המסתננים לעבר מחלקה מס. 1. אותה שעה גברה אש האויב והיינו נתונים בכיתור-אש שמנע מאנשינו כל תנועה. תוך כדי הקרב הבחנו בפלוגה א' בכיפה 314.2 שמדרום לנו, כשהיא מתיכה אש חזקה לעבר לטרון.

קצין החבלה מוסיף לספר

הייתי מצורף, עם כיתת החבלנים שלי, לחולית הפיקוד הפלוגתית. התפקיד העיקרי שנועד לנו היה — למקש דרכי גישה ושטחי אויב לאחר שתברר צע המשימה.

המ. פ. כבר סיפר כיצד הגענו עד למלכודת האש שבה היינו נתונים. ואכן היתה זו מלכודת כהלכה. השעה היתה 1000 לערך. מדרום — על הכיפה 314.2 — היתה פלוגה א' מנהלת קרב אש קשה עם האויב, ומשמאל היתה מחלקה מס. 1 של הפלוגה שלנו צמודה לערוץ בקרקע, וקבוצה קטנה עם מקלע נמצאה, כפי שכבר סיפר מפקד המחלקה, במעלה הימני של הערוץ. אנשי קבוצה זו פעלו כל הזמן

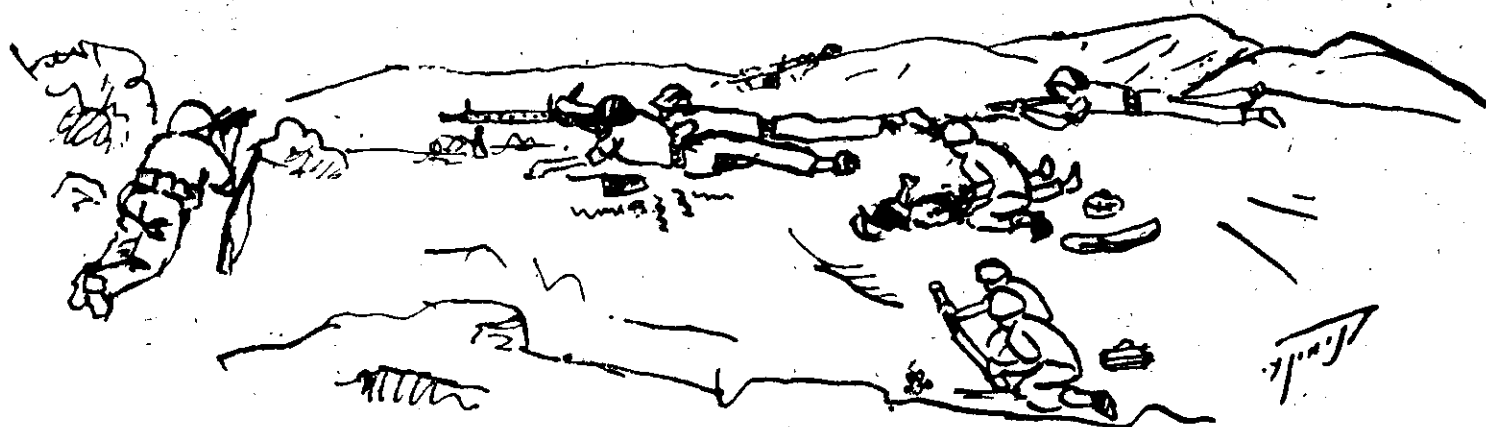
• "הקבוצה עם השאטו".

מאז הבוקר השתרר חמסין כבד, שהתיש את כוחם של האנשים הצמודים לקרקע שחונה ולוהטת. בעית המים החריפה והלכה, והמימיות המועטות שברשותנו נוצלו למקרים קשים ביותר. כל שעת הקרב לא פסקתי לצפות על השטח כדי לקבוע את השפעתן של יתר היחידות על הפעולה בכללה. היה לי קשר מתמיד עם מטה פלוגה א' ועם מטה הפעולה. אולם הקשר הפנימי עם מחלקה 1 פסק, והדבר הכביד על ניהול הפלוגה. נשלח רץ לעבר מחלקה 1, כדי לקים את הקשר עמה, אולם הוא לא הצליח לחזור. בינתיים עלתה השמש ובכל הר-כסים שמצפון לכביש נגלו כוחות אויב. אשו גברה והלכה, ומספר הנפגעים גדל. אף אני נפצעתי אז לראשונה. בחנתי היטב את פני השטח והבחנתי בריכוזי אויב במשלט 315 ומזרחה ממנו. שקלתי את המצב. לחרדתי הרבה נתחוויר לי, כי בשום פנים ואופן לא אוכל לעלות על הכפר, נוכח עמדותיו הקבועות של האויב על הכיפות שמצפון לכביש, השולטות על דרך התקדמותי.

התקשרתי עם מטה הפעולה והודעתי על המצב. לאחר דין ודברים קיבלתי פקודה להצטרף לפלוגה א', שקבעה אותה שעה את עמדותיה בשלוחה מסור לעת (נ. ג. 314.2). מדרום לעמדות פלוגתי. השטח שבינינו לבין פלוגה א' היה נתון לאש אויב חזקה. לא ראיתי כל אפשרות לבצע תנועה כזו. מפקד פלוגה א' הודיעני אז, שהוא מנסה להתקדם במגמה לתפוס את גבעת-הכבשן החולשת על כביש ירושלים מדרום. הבנתי, איפוא, כי האויב חצה את הכביש, ונמצא ברכסים שמדרום לו. (לא ידעתי כי האויב נמצא שם עוד מבעוד לילה). לפי קול היריות הרבות מאותו כיוון — נתברר לי כי פלוגה א' מקיימת מגע עם האויב. אותה שעה לערך קלטנו את התשדורת ממטה הגדוד, כי השריון שיצא לעזרתנו נעצר באש תותחים ולא יוכל להגיע אלינו — וכי עלינו לפעול לפי שיקולינו ולנסות להחליץ.

מיד לאחר זאת החלה הרעשת תותחים שלנו על לטרון. היו מספר פגיעות יפות, אך האש היתה דלילה מאוד ונסיונותינו לטווח אותה, באמצעות האלחוט, גם למקומות שבהם איתרנו עמדות אויב — עלו בתוהו.

בשעה 1000 לערך הבחינו אנשי מחלקה מס. 2 בכוחות של ערבים מקומיים היורדים מלטרון וחור-שת המנזר ומנסים לחצות את הכביש הראשי, דרך המטעים, לעבר האגף השמאלי של פלוגתנו, צפונית-

אצלם בהתאם לתכנית, שנקבעה מראש.

התנהגות אנשינו היתה מופתית. הפצועים לא העיקו על חבריהם ונשאו את כאביהם בסבילות. המקלעים פעלו תוך גילויי יומה לבלימת נסיונות האיגוף של האויב. העיפות אמנם השרתה אדיר שות רבה נוכח הסכנה הודאית, אך בכל גברה ההכרה כי רק על-ידי מאמץ עליון אפשר יהיה להחליץ מכיתור האש. העזרה ההדדית, ההחלטיות לא לעזוב חברים נפגעים, ההבנה לזולת ולרצון המפקד בעתות קשים — כל אלו נבעו במידה רבה מן החברות מנוער, ומימי הפעולה המשותפת בגדנ"ע, שחושלה בקרבות שנתנסו בהם יחד.

מ. פ. ב' מעיר

כל אותו זמן עוד היה לי קשר אלחוט עם פלוגה א' ועם הגדוד, אולם לא עלה בידנו לחדש את הקשר עם מחלקה מס' 1.

בשלב זה מתחילה פלוגה א' למלא תפקיד קובע ביותר במהלך הקרב. משנתברר למפקדה, עקב השתלשלות המאורעות הבלתי צפויה בגזרותיהן של פלוגה ב' והגדוד השכן, כי התכנית המקורית שוב אינה בת-ביצוע — שינה מתכניתו. ההכרח להציל את כוחותיה של פלוגה ב' הנתונים ללחץ האויב וכן על כוחותיו הנסוגים של הגדוד השכן — חייבוהו להעריך מחדש את המצב ולקבוע את תכניתו.

מ. פ. א' מספר :

בשעה 0830 הבחנתי בכוחות קטנים שלנו הנסוגים מעבר דרום, כשהם נתונים לאש חזקה של האויב מעבר גבעות בית-סוסין. היתה זו אחת מפלוגות הגדוד שפעל נגד דיר-אויב, שנסוגה לעבר הכיפה התפוסה ע"י פלוגתי. מיד הודעתי להם כי יעבירו את כל פצועיהם אלינו. הפצועים כונסו בנקודת-איסוף במדרון האחורי, ונחבשו שם.

בין הפצועים נמצא מפקד הפלוגה, שסיפר כי פלוגתו (פלוגה צעירה, מאנשי גח"ל שהגיעו ארצה אך ימים מספר לפני הפעולה) הופתעה ע"י פעולת כוח אויב מעבר גבעות בית-סוסין. נתברר כמו כן כי גורלה של הפלוגה השניה שהתקדמה לעבר דיר-אויב היה דומה, ואף מפקדה נפצע. קר-

אתי אלי את אחד ממפקדי-המחלקות הנסוגים, ופדקדתי עליו להציב את אנשיו על כיפה קטנה בצד הדרום-מזרחי של הרכס, מאחורי עמדותיה של מחלקה מס' 2 שלי, כדי להבטיח הבטחת-יתר את אגפנו הימני, מאחר שהאויב, תוך רדיפתו אחרי נסוגי הגדוד השני, ניסה לרדת מהרכס 334.5. לוודאי שמדרום לכיפה 314.2, ולהמשיך משם מערבה. אילו ביצע האויב תנועה זו היה מביא לכיתור פלוגתי, ולחסימת דרכי הנסיגה העיקריים לכל הכוחות שלנו שבשטח, היה איפוא הכרח למנוע בכל מחיר את ירידת הערבים מהרכסים שמדרום-מזרח לנו (הם רוכסי בית-סוסין). כל אותה עת נמשכו גם חילופי יריות עם קבוצות אויב בכיפת הכבשן, ומחלקה מס' 1 העסיקה בעיקר את האויב הרגלי

המתנכל לפלוגה ב'. כוחות חזקים של אויב נראו נעים בלי הרף מכיוון בית-סוסין לעבר משלט 334.5 וכוחות אחרים נעו ממזרח לעבר נ. ג. 290, ו"הכבשן". המצב הלך והחמיר.

היה עלי להעריך את המצב מחדש. הכוח שעלה על הכפר לטרון — סוכל. הכוחות שעלו על דיר-אויב נפגעו קשה עוד במחצית דרך התקדמותם. כוחות אויב הגדולים מאתנו, מאיימים בניתוק דרכי הנסיגה. היה ברור כי בשלב זה כבר אין כל סיכוי להשיג את המטרה, וכמו כן ברור היה שהשארות במקום פירושה סכנת ניתוק מוחלט, במוקדם או במאוחר. ועם זאת, עזיבת עמדתנו — העמדה היחידה שהחזקתה עשויה לסייע לכל שאר הכוחות הפועלים בשטח — קרוב לעשרה ק"מ מהבסיס — פירושה אבדן מוחלט של הכוחות האחרים. החלטתי להצמד למשלט 314.2 ולסייע לחילוץ כוחותינו מהשטח. פקדתי על מפקדי המחלקות להתבסס היקפית על הכיפה, כשכל מחלקה מבטיחה את אחד האגפים. את המחלקה מפלוגה ב' שנצטרפה אלי, הצבתי כרובר בעורף.

היינו נתונים לאש קשה של תותחים, מכ"י, מרגמות ונשק קל. ראיתי לראשונה מהי פעולת מכ"י באש עקיפה. מקומות רבים, שהיו בבחינת שטח מת, הוכו באש מכ"י חזקה. הכדורים היו מרצדים על פני הקרקע כטיפות גשם ביום חורף. התנועה על המשלט נעשתה כמעט בלתי אפשרית. מספר הפצועים הלך ורב, ולא היה לאל ידנו לעשות הרבה לעזרתם. החובשים חבשום והניחום מתחת לסלעים. שני אנשים בריאים נשארו משך כל הזמן עם הפצועים, לבל יתעורר בהם החשד שינטשום בשטח.

מכשירי הקשר לא פעלו בסדר, הם השתבשו מאוד במהלך הקרב; דומה ועוד מעט ופסקו לפעול כליל. אך כל אותו זמן עוד היה לי קשר אלחוט עם מפקד פלוגה ב', ואני זוכר כיצד זועזעתי לכשי הודיע לי כי האויב מתחיל לכתרו. אז הבינונו שנינו שגורלנו בידינו — וכי איש לא יצילנו אם לא נפעל ביזמתנו אנו. מכל מקום כבר היה ברור לי לחלוטין שיציאה מהמוצבים שהחזקתי פירושה כיתור מלא הן של פלוגה ב' והן של הנסוגים מדיר-אויב, שבתחלקם השתרכו בדרך לבית-ג'יז, ובחלקם המשיכו להגיע למוצבי.

כאן עלי להזכיר שזמן קצר לאחר שנתפס משלט 314.2 על-ידינו, הגיעו עם אנשי הגדוד השני קצין מכ"י ואנשי הצות שלו מגבעה שמדרום מערב לנו כשהם נושאים באפיסת כוחות שתי מכ"י. לזמן מה התפר-

קדו אנשים אלה על הסלעים מבלי יכולת להניע אבר, אך מיד קיבלו הוראה להציב מכ"י אחת באגפה השמאלי של מחלקה 1, במגמה לפעול על עמדות האויב בלטרון וכוחות רגליים המנסים לאגוף את פלוגה ב' מעבר המטעים שליד הכביש הראשי. המכ"י השניה הוצבה כלפי גבעת ה"כבשן" ובמטח אש קטלנית בלמה כל נסיון של המקומיים, אשר הסתתרו בין הסלעים, להתקדם לעברנו. גחונים מאחורי המכ"י שלהם, שלא בעמדות מתאימות, כשפגזים רבים מתפוצצים סביבם, פעלו צותי המכ"י ביעירות רבה, וסייעו ע"כ לכוחות המצויים בשטח. אך פגז פגיעה ישירה באחת המכ"י ואנשי הצות נפגעו. לאחד ניתז ראשו והמכ"י נתרסקה כליל.

נשארו איפוא פלוגה אחת, מצוידת רק בנשק קל ומכ"י אחת, ולחץ האויב גובר והולך.

ברור היה מעל לכל ספק כי השארות נוספת במקום, פירושה כיתור מוחלט ע"י האויב והפגעות הולכת וגדלה של אנשי. אך מאידך, שוב, נסיגה בשלב זה פירושה — אבדן הפלוגות האחרות. החלטתי להעזיז להסתכן ולהמשיך במאמצי לחילוץ פלוגה ב' ואנשי הגדוד השני שנותרו עדיין בשטח.

אותו יום היה יום שרב קשה, שהלך וגבר. כמות המים שהיתה עמנו חולקה רק לפצועים. ופה ושם ארעו מקרי התעלפות מצמא. לפלוגתי היו כבר כעשרים נפגעים. מלבדם היו עמנו פצועים רבים משל אנשי הפלוגות האחרות.

האויב הבחין כי הכוח האחד המהווה בסיס מוצק לכוחותינו בשטח מתרכז בכיפה 314.2. אי-לזאת השתדל להדק את הטבעת שלו סביבנו. ממזרח נראו אנשיו כשהם מתקדמים בקפיצות לעברנו. במשך שעות נתכה עלינו אש איומה מכל סוגי הנשק. מאות פגזים היו מתפוצצים בזה אחר זה, ומעל המשלט כולו התאבך עשן כבד ושחור.

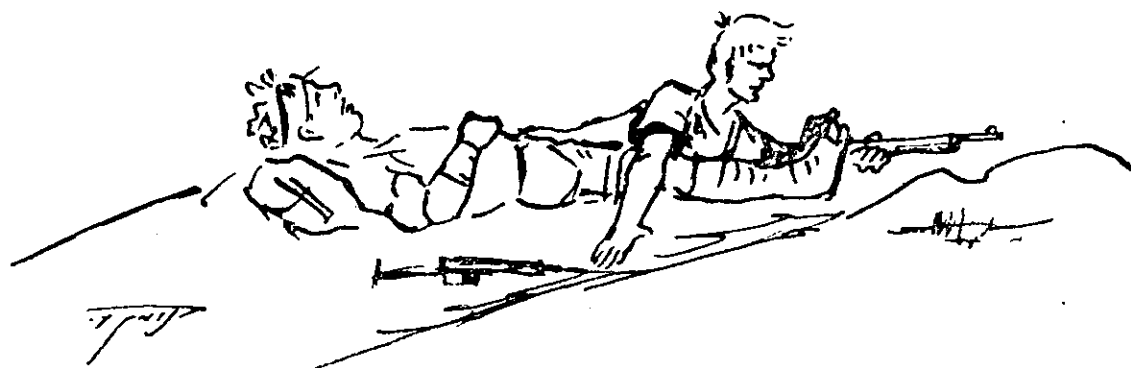
פיזור כוחות הפלוגה במערך הגנה היקפית על המשלט איפשר לנו להחזיק מעמד על אף ההפגזה האיומה. הודעתי אז למפקד פלוגה ב' שאני מרכז את עיקר כוח האש שלי על לטרון, כדי לאפשר לו לנתק את המגע עם האויב. בינתיים הוסיף האויב, שכלל ערבים מקומיים, להתבסס ברכסים שמדרום-מערב לכבשן. אך עד כה הצליחה מחלקה מס. 2 לבלום את נסיונותיו לאגפנו ע"י שהתיכת לעומתו אש דיקנית כל אימת שניסה להתקדם. חזרתי והודעתי על המצב למטה הפעולה ומשם נאמר לי במשפטים ברורים וקצובים כי עלי לעשות כל אשר לאל ידי לחלץ את פלוגה ב' ואת נסוגי גדוד דיר-אויב.

בשעה 1200 קלטתי באמצעות האלחוט פקודה מאת מג"ד השריונים בזו הלשון: „הלו יונה 2 אתם מנתקים את המגע. הנך אחראי לניתוק. אינך זו בטרם יוצאו כל הכוחות האחרים. מחכים לכם בבית-ג'יו". אישרתי את קבלת הפקודה. מיד לאחר זאת נפגע המכשיר, והקשר עם מטה הפעולה נותק לחלוטין.

סיפורו של קצין החבלה על מצב פלוגה ב' : בעוד פלוגה א' מתיכה אש לעבר עמדות האויב בחזיתות לטרון המשיכו יחידות של מקומיים, ש' באו מעבר לטרון, בנסיונותיהם לחצות את הכביש כלפי אגפה השמאלי של מחלקה מס. 1, וניכרה פעי- לות מחודשת של האויב ממזרח לביר אל-הילו. כעבור זמן-מה כבר הורגש מכיוון זה לחץ אש חזק, והפלוגה נלחצה בשני אגפיה. אולם הלחץ הח- זק ביותר נשאר באגף השמאלי. בכיתת ההבטחה המזרחית של מחלקה 2, אשר שכבה יותר במעלה, כבר היו נפגעים רבים, כתוצאה ממאמצה לבלום את התקדמות האויב דרך המטעים שמדרום לכביש לעבר מחלקה 1. כיתה זו אף העסיקה בקרב אש את קלעי האויב שפעלו בשלב זה ממזרח (מסביבות ביר אל-הילו). הסמל שלום טישלר הצליח להעביר את נפגעייה של הכיתה לאגף המערבי, והבטוח יותר, של מחלקה מס. 2, אח"כ רץ חזרה לעמדות הקוד- מות, הפעיל את המקלע, ורק לאחר שהצליח לבר- לום במידה ידועה את התקדמות האויב חזר למערך המחלקה שנצטמצם בינתיים בגלל הנפגעים הרבים. בשעה 1200 כבר היו במחלקה 2 כ-25 נפגעים, אך האנשים התנהגו בסבילות ולמופת. כל הפצו- עים שעוד יכלו לפעול בידיהם המשיכו לפעול ללא הפסק — אף כשהם בלתי חבושים.

מפקד מחלקה מס. 1 (מפלוגה ב') ממשיך יחידות המקומיים שירדו ב-0800 מעבר חור- שות לטרון המשיכו לתקוף את המחלקה, בנסותן לאגוף אותנו מצפון-מערב. כאמור, היותה המחלקה שלי את האגף השמאלי של הפלוגה, וקבוצה מאנ-

שי ששכבה בין הסלעים במעלה הימני של הערוץ מנעה את האויב, ע"י שימוש יעיל בכלי הנשק שבי- רשותה, מהתקדם לעברו הדרומי של הכביש. כל עת הקרב קיימנו בינינו את הקשר ע"י צעקות. אני רוצה לציין את חוסר העזתם של המתקיפים ולעומתו את ההתמצאות המהירה ואת הפעולה המחר- שבת של הנשק המסייע שלהם שבחורשות המנזר, אשר אילצנו להיצמד כל הזמן לקירות הוואדי שנמר- צאנו בו. האש היתה כה מחושבת וכה מדויקת שהיה הכרח להעמיד אדם אחד בלבד בתצפית, בעוד כל יתר האנשים מרכינים ראשם, ויורים רק שעה שה- אויב התקדם. מצבנו הלך והחמיר. מספר הנפגעים גדל, והקשר עם הפלוגה לא חודש. היה חשש רציני שבאם לא יחול שינוי במצב הקרב — התחמושת שלנו תאזל. מ-2 המקלעים, „שאטו" ו„מגלד", שהיו לנו פעל רק השאטו (המ. ג. לא פעל בגלל מעצור). אך על אף הכל היה מצב רוחם של האנשים טוב, (היו אתנו עדיין קופסאות העוף שטרם השתמשנו בהם, בהעריכנו את חשיבות „מנות הברזל") והפצועים גילו אומץ לב ולחמו שכם אחד עם כל יתר אנשי המחלקה. האמנו שנחזיק מעמד עד הערב, בחפוי הנשק המסייע שלנו, ואז נצליח לחמוק בחסות החשיכה. במשך שעות הבוקר פעל הסיוע שלנו לעבר לטרון, אך פעילותו לא ניכרה בהשואה לזו של האויב. בשעה 1130 החל הנשק המסייע של החטיבה לפעול בצורה יותר נמרצת לעבר הכפר לטרון, המנזר והמשטרה. בגלל חוסר הקשר לא ירדתי לפשרה של תוקפנות זו וכן לא היה באפשרו- תי להעביר למטה הודעות על תצפית האש. (טרם ידעתי כי אין זה אלא חיפוי על הנסיגה). פעילות הנשק המסייע עודדה את האנשים וכולנו ציפינו לתגבורת, בסברנו שהוטל לקרב הגדוד השלישי לחידוש תנופת ההתקפה. בשעה 1330 לערך פסקה לפתע פעולת הנשק המסייע משני הצדדים והשתרר שקט. היינו בטוחים שחל מפנה במהלך הקרב, והתכוונתי להמשיך בתכנית המקר- רית (אם כי אותה שעה לא שרדו אתי אלא כ-15 איש שלא נפגעו).

המצב — תחילת נסיגתה של פלוגה ב' בו בזמן ממשיכים פצועים תשושים והמומים מגדוד דיר-אויב להשתרך בשטח לעבר בית-ג'יו, וחלקם נופלים באפיסת כוחות על המדרונות, ובין סלעי מוצביה של פלוגה א', וגרונם מבקש מים. אש האויב מתרכזת עתה בעיקר על משלט המפתח היהודי 314.2, שכוחותיה של פלוגה א' מחזיקים בו מעמד בין הסלעים ובין מאות הפגזים המתפוצצים — כשהם מחפים משם על הכוחות הנסוגים ומושיטים יד אחים לכל פצוע נסוג נוסף. ובעוד תותחי הלגיון ומרגמותיו בלטרון מטוחים מחסומי-אש לעבר משלט 314.2 ולאורך דרך הנסיגה, מזנבים המקומיים שבין כוחות אויב אחר הנסוגים ממזרח, מדרום-מזרח ומצפון — מעבר לטרון — תופסים משלטים ומטיחים אש חזקה על הנסוגים ועל פלוגה א' ההופכת עתה, כששורותיה מתדלדלות, למשמר ערפי, המשהה את התקדמות האויב.

אנשי פלוגה ב' מגיעים בודדים בזה אחר זה, רובם פצועים ומוזעזעים. וקשה להוציא מהם דבר על גורל חבריהם לפלוגה. היכן מפקד הפלוגה? — צועק אליהם מ. פ. א' — היכן השאר? אך אלה שרכו עדיין דרכם במעלה המסולע.

המשך סיפורו של מ. פ. א':

משניתנה בשעה 1200 לערך ההוראה ממטה הפעולה לנתק את המגע עם האויב היה הכרח להחליט מיד על אופן הנסיגה. ההודעה כי כוחותינו יחכו לנו בבית-ג'יו, מרחק 2½ ק"מ מאחורינו, ושזו האחרונה שנתפסה ע"י האויב, נתנה יסוד להאמין כי אכן יעלה בידנו להתחבר עם הכוח העיקרי. עם זאת ברור היה, כי דרוש יהיה מאמץ עליון של המפקדים והטוראים כדי לבצע נסיגה זו, תוך השהיית האויב המנסה — מעבר מזרח — לכבוש את הכיפה 314.2 והמתאמץ — מעבר דרום — לנתק את הדרך בינינו לבין בית-ג'יו.

עמדה בפנינו הבעיה כיצד לחלק, בראש וראשונה, את המספר הגדול ביותר של פצועי פלוגתי ושל פצועי הפלוגות האחרות, וכיצד להוציא אח"כ, תחת האש האיומה, את שאר הכוחות מן השטח. קיים היה גם החשש שעם תחילת הנסיגה עלולה רוחם של כמה מן האנשים להתמוטט וכי פה ושם עלולה גם להתהוות פרצה. היה ברור לי כי כל מקרה של הסתננות או בריחה לעורף — יש לחסל מיד. החלטתי לפנות ראשונה את הפצועים ולמטרה זאת הקדשתי את המחלקה מפלוגה ב' שהיתה עמי ואת הבריאים מאנשי הגדוד השני. הודעתי לפקודי על תכנית הנסיגה והדגשתי, כי אין אנו זזים מעמדתנו כל עוד לא נאסוף את אנשי פלוגה ב' וכל עוד לא יוצאו כל הפצועים ויועברו לטוח-בטחון. בשעה 1230 ארגנתי את שיירת הפצועים הראשונה, מאנשי גדוד דיר-אויב, שכללה עם מלוויהם כ-50 איש. הקצבתי כוח קטן להבטחתה ופקדתי עליה לנוע במהירות לעבר בית-ג'יו.

האויב הבחין מיד בשיירה, שנעה בעמק שמדרום לדרך לטרון—בית-ג'יו, והתחיל מפגז את דרך תנו-

עתה הפגזה מדויקת. ממשלט 314.2 נראתה השיירה הארוכה מזדחלת לאטה כשמאות פגזים נופלים ב" תוכה וסביבה, כמה מאנשיה נראו כורעים, מצטנפים אל צדם, ושוב לא קמו.

עמדתי בקשר עם מפקד פלוגה ב' שהודיעני כי האויב מכתרו וכי התחיל לסנן את אנשיו, ובראש וראשונה את פצועיו, לעבר עמדותי. הוא ביקשני לעשות הכל כדי לעזור לו להחליץ. הודעתי לו כי אני ממשיך לרכז את עיקר אשי לעבר האויב הנמצא בלטרון וכי ינסה בחסות אש זו לנתק את המגע עם האויב. פתחנו באש חזקה מכל הכלים אל עבר לטרון והמטעים שליד הכביש הראשי. ואמנם הצלחנו לרתקו באש זו במידת-מה, וכך הצליחו חלק מאנשי פלוגה ב' להסתנן לעבר עמדותינו דרך הערוץ שבין משלט 314.2 וכיפת ה"כבשן".

אז פקדתי על מ"מ 1 לנסות לרדת נמוך ככל האפשר במדרון הצפוני-מערבי ולהתקשר באיתות עם נסוגי פלוגה ב', כדי לכוון את דרכם אלינו. לביצוע משימה זו, ובעיקר לשם איסוף הפצועים, שלחתי אליו יותר מאוחר, את האנשים הבריאים ממחלקת פלוגה ב' שהיתה ברשותי, שעד כה עסקו באיסוף פצועי הגדוד השני. אנשים אלה התנהגו באומץ לב רב ועל אף האש החזקה והפגזים המתפוצצים מסביב מילאו את משימת איסוף הפצועים ללא חת. נתתי הוראה כללית לארגן מכל קבוצת פצועים שתיאסף שיירה נוספת, שתצא מיד וללא דחוי לעבר בית-ג'יו.

מ"מ 1 מפלוגה א' ממשיך לספר:

מעמדתי בצדה הצפון-מזרחי של כיפה 314.2 היטבתי לראות כבר משעות הבוקר את הנעשה ב" פלוגה ב', אשר נמצאה במורד כ-700 מ' מצפון לי.

עשן ראיתי יותר מאוחר כ־12—10 מאנשי פלוגה ב' (אח"כ נתברר לי שהיו אלה אנשי מחלקה מס. 1), נסוגים לעבר מערב, כשהם מנהלים קרב-אש עם ערבים מקומיים המטרידים אותם באשם. כעבור זמן קצר נעלמו מעיני בעשן.

האחרונים מנסוגי הריכוז המזרחי של פלוגה ב' שהגיעו אלינו היו מפקד הפלוגה, שהיה פצוע בשני מקומות בגופו, ושני חבלנים מאלה שנילוּ לפלוגה ב'. שאלתי את המ"פ אם נותרו עוד מאנשיו בואדי. הוא השיב לי כי הוא סבור שאנשים חיים לא נשארו למטה.

תמכתי במ"פ הפצוע, בהוליכני אותו לעבר מטה הפלוגה, ושם קיבלתי הוראה להעבירו לבית-ג'יז.

מפקד פלוגה ב' מספר על נסיגתו:

ב־1200 הגיעה אלי ידיעה ממטה הגדוד שמפקד השריון עושה את כל המאמצים שבכוחו לחלץ את פלוגתי משטח האש.

סקרתי את מצב הכוח ונוכחתי כי אבידותי בא־רוגים ופצועים קשות וביניהם רוב המפקדים (2 ממ"ם פצועים, 2 סמלים הרוגים). הודעתי למטה הפעולה כי לדעתי אין כבר כל סיכויים להחלץ. כתשובה לכך קיבלתי הוראה לפעול עצמאית, לפי שיקולי במקום. עתה כבר היה ברור לי, כי השריון לא יבוא לעזרתנו, ושערתי כי בודאי נעצר ע"י מחסום האש החזק שהטיחו תותחי הלגיון על דרך מסמיה ודרך בית-ג'יז. שקלתי שוב את המצב והחלטתי, כי יש לסגת בכל מחיר, וכי כל נסיגה מאורגנת בשטח הפתוח לאש יעילה לא תיתכן, אלא אך ורק הסתננות בודדים. אפשרות הנסיגה היחידה שנראתה לי היתה לעבר פלוגה א', בגיא הצר שבין כיפה 314.2 ובין כיפת ה"כבשן". תצפית מהירה על השטח קבעה, כי עד

האנשים היו מפוררים, בשני ריכוזים, 150—200 מ' מהכביש הראשי בריוח של כ־100 מטר, לערך, זה מזה. קבוצה אחת ראיתי בהצטלבות ואדיות, ושניה בכתף העץ. מדי פעם נראו אנשים בודדים מהריכוז השני כשהם קופצים אחורה ומשתרכים לאטם בערוץ העולה אל עמדותינו. ראיתי ערבים העוברים את הכביש ממערב לריכוז השמאלי של אנשי פלוגה ב'. ההפגזה עלינו הלכה וחזקה, והפגיעות נעשו מדויקות יותר ויותר. המכ"י שלנו פעלה ללא הרף לעבר לטרון. אותה שעה התקשר אתנו מ"פ ב' באלחוט ודיברתי אתו אישית; לשאלתי מה נשמע אצלו, השיב שהאויב מתקדם לעברם מכיוון הכביש, וכי אין סיכוי להצלחת נסיגתם בלי סיוע של הפצצה מן האויר. כעבור זמן מה גיליתי כמה מאנשי פלוגה ב', כשהם מתקרבים לעמדותי. מכיוון מזרח בשטח שהיה "מת" כלפי הערבים ב"כבשן". ירדתי לקראתם וכיוונתי את תנועתם אלי ע"י איתות ברובי. הגיעו אלי כ־10 אנשים המומים לגמרי. מיד הבאתים אחורה לנקודת הריכוז שליד מטה הפלוגה. שם ראיתי תי אנשים רבים מנסוגי הגדוד השני, חלקם פצועים. האויב גילה כנראה את תנועת ההסתננות לעברנו, ופתח באש אוטומטית חזקה על שטח הנסיגה.

שוב חזרתי למדרון, והפעם נוספו אלי אנשים ממחלקה מס. 3. מפלוגה ב', אותם שלח אלי המ. פ. שלי כדי לעזור באיסוף והובלת שאר נסוגי פלוגתם.

הנסוגים היו יוצאים מעמדותיהם, עוקפים את כתף העץ ממזרח, ועולים אלינו לאורך הצלע המערבית של שלוחת ה"כבשן", כשהם, כאמור, בלתי גלויים לערביי הכבשן, שפעלו אותה שעה לעבר אנשינו בכיפה 314.2.

השדה שבין הרכס שלנו והכביש החל בוער באש, כנראה בשל הפגזים שפגעו בו. מבעד לאש ול-

מ. פ. ב' על הנסיגה לעבר פלוגה א' ובית-ג' יז
לחיפוי הנסיגה נשארנו עם המקלעים אני וסגני
„גוליבר“ (יצחק בן מנחם), יוסף שרעבי, שלא היה
יכול לזוז ממקומו מחמת פצעיו הקשים, והסמל שלום
טישילר. אנשים אלו התנדבו בעצמם וללא כל הר-
ראה, לחפות על הנסיגה, וכל עת הסתננותם של
שאר אנשי מחלקה 2 נשארו בשטח וסייעו לחבריהם
לנוע לעבר פלוגה א'. לבסוף, לאחר כמחצית השעה,
נשארו לחיפוי שני המקלעים בלבד. גוליבר, שר-
עבי ואני החילוננו בסוגים ואז נפצעתי שנית.

בעקבות הנסיגה — שהיתה ממושכת ואטית,
חלקה בזחילה וסופה בהליכה זקופה בלי שים לב
לאש האויב — החלה רדיפה של ערבים מקומיים.
מן הנסוגים — כל מי שהגיע לפלוגה א' נשלח בעז-
רת מלוה לבית-ג' ומי שסטה קצת בדרכו או שלא
היה בכוחו להגיע — נהרג או נשבה. כן נשארו
בשטח כל הפצועים שלא היה בכוחם להתנועע. למ-
זלנו נפסקה בזמן הנסיגה אש המכ"י האיומה של
האויב מחורשות המנזר, כנראה — תחילה משום
שחשש לפגוע בכוחותיו הרודפים אחרי כוחותינו
הנסוגים ואח"כ מחשש שמא יפגע בכוחותיו שבגבעת
ה„כבשן“ — ודבר זה הקל במקצת על הנסיגה.

כשהגעתי לפלוגה א' מצאתי את העמדות דלילות
מאוד, כיון שעם כל פצוע שהגיע לעמדות הפלוגה
נשלח מלוה לתמוך בו בדרכו לבית-ג'. אחד ממ-
פקדי המחלקות של פלוגה א' תמך בי ובחמסין
היוקד נאלצים היינו להמשיך לנוע, בכוחות אחר-
נים, לעבר בית-ג'. הנסיגה היתה מבוהלת ובלתי
מסודרת. הלגיון הפגיו בשיטתיות ויסודיות את דרך
בית-ג' — לטרון, כשהוא מכסה את השטחים סביבו-
תיה באש מכ"י, מרגמות ותותחים. גם בדרך הנסיגה
נפגע חלק מהאנשים. אולם הם המשיכו ללכת. איש
מהם לא נעצר אף לא נטה מאם הדרך. אדישות

לקרבת עמדותיה הצפון-מזרחיות של פלוגה א' תיתכן
תנועה מוסתרת מאש הערבים הבאה ממזרח. את
השטח הנותר נעבור בסיוע האש שהובטחה ע"י
מ"פ א'. חשבתי לנכון לצרף תחילה את האנשים
הנותרים ממחלקה מס' 1 לשארית מח' 2. אך מיד
נתברר לי שאין כל אפשרות לבצע זאת מאחר שה-
שטח בין שתי המחלקות היה מכוסה אש תופת.
התחלתי, איפוא, בלי כל דיחוי לסנן את אנשי מח-
לקה 2 לעבר פלוגה א'. תחילה יצאו הפצועים בעז-
רת מלוי, ומשהגיעו אלו לטווח בטחון, החילותי
מוציא את שארית הכוח. הייתי תשוש ומהומם כה-
לכה, אך זכורני שעוד ביקשתי ממ"פ א' להגביר
את סיוע האש עת עולים אנשי אל מוצביו. במעלה
הסלעי טיפסו הפצועים ומלוויהם. אחד-אחד, נוטפי-
זעה ומשועים למים. עוד מעט וכרעו כליל כדי
לבקשם בחזיון.

קצין החבלה מספר על הנסיגה:

מחלקה מס. 2 של פלוגה ב' נטשה את עמ-
דתה מול ביר אל-הילו ואנשיה החלו נסוגים,
יחידים-יחידים, לעבר פלוגה א'. אש האויב רד-
פה אחר כל אדם. אנשים וחלו, קפצו ונחו מא-
חורי מחסות קטנים שמצאו. המ. פ. שלום טישילר
היה בין אחרוני הנסוגים. הוא נסוג מקבוצת
האקליפטוסים עד ה„עץ הבודד“. אך לפתע, על
דעת עצמו, ובלי שהודיע למפקדו, רץ חזרה, תפס
עמדת אש טובה והחל משגר אש על האויב שחש
בנסיגה והחל רודף אחר הנסוגים ממזרח ומ-
צפון-מזרח וכל זאת כדי להבטיח את חיי חבריו
ליחידה הנעים לאטם אל מחוץ לגיא הדמים.

אנשי הקבוצה שנשבתה מספרים שאש המק-
לע נמשכה עוד כשעה לאחר מכן.
שלום טישילר לא חזר. אך מעשהו סייע לאנשי
מחלקתו להחלץ ולהינצל.

גזרת האויב במזרח — צילום מגבעה 314.2.

דים או בקבוצות של פצועים, כשכולם מטומטמים עייפות, מחמת שרב וצמא. רוצה אני לציין שלרוב הנסוגים ארע נס שבכלל הגיעו, ולא נפלו בדרכם... הגענו עד כביש חולדה-לטרון. שם אספה אותנו מכוניתו של מפקד הגדוד והביאה אותנו לתחנת האיסיף שבחולדה. עוד הספקתי לראות כיצד מפעיל מפקד הגדוד את כל המכונות האזרחיות שנמצאו בחולדה לאיסוף הנסוגים והפצועים שעשו דרכם בשטח. אח"כ, אני זוכר, התאיתי שתתפסני תנומה עזה — התאיתי להאמין כי הכל היה אך סיוט.

איומה השתלטה על אנשי השיירה, ומחריד היה לראות כיצד אנשים פצועים, מוכי שרב וצמא, הופכים כים אדישים ושלוים לגבי כל המתרחש סביבם. אך משראיתם הולכים וקרבים לבית-ג'יו ידעתי כי אכן נצלו. כשהגענו לבית-ג'יו מצאנוה ריקה מאדם. (כמה קבוצות נסוגים, ובהן זו של קצין החבלה שלי, הגיעו לבית-ג'יו מדרום לאחר שעקפו את השלוחה 314.2). עובדה זו היתה לנו כמהלומה קשה, ולא נותרה לנו ברירה. כלשהי אלא להמשיך ולשרך דרך-כנו לעבר חולדה. הנסיגה נמשכה בהסתננות בוד-

מחלקה מס. 1, המנותקת מגוף פלוגה ב, ממשיכה לעמוד כנגד לחץ חזק של אויב מצפון-מערב. פעם בפעם מתקשר מפקדה בצעקות עם כמה מאנשיו השוכבים בעמדה טובה יותר, כמה צעדים מדרום-מזרח לו, ופועלים כנגד האויב במקלע. לאנשי קבוצה זו אפשרות תצפית על השטח, והם מסכים את תשומת לב המחלקה לכל המתרחש. מה חשב מ. מ. 1 נוכח המצב בו היתה מחלקתו לאחר נסיגת מחלקה 2 ומטה הפלוגה, וכיצד שקל את שיקוליו תוך השתלשלות המאורעות?

מפקד מחלקה מס. 1 (פלוגה ב') מספר על נסיגת מחלקתו:

בשעה 1345 הודיעה לי התצפית כי האויב מהדק את כיתור המחלקה ויחידות ערביות נראות גם מכי-וון מזרח, הוא הכיוון בו פעלה כל העת שארית הפלוגה שלנו. הבינותי מיד שכוחותינו נסוגו ואנו נשארו יחידים בקרבת המטרה. על אף העובדה שלא היו סיכויים רבים לנסיגה, החלטתי מיד שעלי לנסות להחליץ ופקדתי על אנשי לסגת לכיוון מערב בתקווה להגיע לבית-ג'יו ומשם למטה הפעולה. לא רציתי לסגת לעבר רכס פלוגה א', מאחר שלא היו לי כל ידיעות על המצב שם. לא נעתי לכביש ואדי-צראר, כי לפי סברתי היה פתוח להתקדמות הלגיון, וכן לא היה ברור לי כעת, לאור פעילות האויב בסביבה, אם בית-ג'יו היא בידינו. אך הברירה היחידה שנותרה היתה — לנסות לסגת בכיוון

זה. בשעה 1400 לערך החילונו נסוגים. כבר הייתי פצוע אז ברגל ובבטן.

קשה לתאר כיום כיצד בוצעה נסיגה זו, על אף שכה מוחשי, כואב ואכזרי נראה הדבר, משנזכרים בו כעת. אולם אני זוכר את ההחלטה העקשנית להגיע, להט החמה, הלשון החרבה מצמא ואת האנשים הנושרים באדישות את כאביהם כשהם תומכים בחבריהם הפצועים. לא יכולנו לצאת מהערוץ בכיוון מערב כיון שלצד זה היה מעלה סלעי תלול והוא כוסה באש קבועה של מכ"י. החלטתי להתקדם קצת כלפי מזרח, לעבר עמדותיה הקודמות של מחלקה 2, ואחרי כן לעקוף את הערוץ ולפנות מערבה. התחלנו להורחל, אספתי אלי את החוליה ששכבה במעלה, ומיד לאחר שיצאנו מהשטח המסוכן פנינו בקפיצות מערבה והתחלנו מתקדמים בשדות לעבר דיר-מחייזין, באותה דרך לערך בה נענו ממחנה העצורים עוד

מים לפצועים ואני עם עוד ארבעה אנשים קפצנו לעבר העמדה ההיא. שמחה, שפעל משם כל הבוקר לבלימת נסיונות האיגוף ממערב, שכב מאחורי סלע ששימש לו מחסה, כשהוא פצוע בשתי רגליו. הוא ביקש שנירה בו ונצילהו מעינויים ומשבבי המשכנו לרוץ מזרחה. לא יכולנו לנוע דרומה מאחר שכוחות האויב כבר החלו תופסים את כיפה 314.2, וגם לא מערבה מחמת רדיפתם של כוחות האויב ממערב. נסוגנו בריצה עד נ.ג. 290 כשאנו פונים מדי פעם אחורה ופועלים לעבר רודפינו. פעם בפעם היה מישור מאתנו צונח באפיסת כוחות ולא המשיך לנוע אלא תוך עידוד ודחיפה של חבריו. בגבעה 290 התעלפתי. כשעוררוני — ראיתי כי המעוררים אותי הם ערבים. שובינו באו ממזרח ומכיפת הכבשן. בשטח כבר לא נראו כוחות שלנו. למרגלות הגבעה, מעבר קבוצת עצי האקליפטוס, עוד נשמע עת ארוכה הד תקתוקו של מקלע. היה זה מקלעו של המ. כ. שלום טישלר שהמשיך לחפות על הנסיגה.

שובינו העבירונו לעבר ביר אל-הילו, — לאחר שהרגו ביריה את השביעי בינינו שלא היה בו כוח לקום ולצעוד אתנו — ומשם לעבר ברכת המים שליד כביש רמאללה-לטרון. בעברנו את רכס לטרון ראינו שפע של מקלעים ומכ"י מחופרים ומוסווים היטב. לפי הערכתי היה בשטח כגודל של הלגיון בתוספת פלוגה מסייעת מוגברת, ובערך כפלים מקור מיים (בכפר ראיתי כ-600 לוחמים מקומיים). ליד הברכה היו מוצבים 4 תותחי 25 ליטראות.

לאחר שהעבירונו בכפר, להציג את הנצחון ה- ערבי בפני הערבים המקומיים, העבירונו לרמאללה ומשם לשבי עבה"י.

בראשית הפעולה. חוליה בת 7 אנשים שנשארה אחרונה בערוץ ניסתה לצאת בעקבותינו, אך שנים מאנשיה נהרגו וגופותיהם חסמו את המעבר הצר בו זחלנו. יתר החמשה קפצו מעל גופותיהם ומשגיסו להתקדם הלאה כבר איבדו את עקבות המחלקה. אנשים אלו המשיכו לרוץ לעבר כתף-העץ, במגמה להמשיך אחרי כן לעבר פלוגה א'. הם היו המומים, ורצו כשהם יורים אחורה, לעבר הערבים הרודפים ממערב. לבסוף השתרעו באפיסת כוחות וציפו לאויב שיבוא ויקח את נפשם.

תנועת שארית המחלקה בשדות לעבר דיר מחיי- זין קשתה וארכה בשל רבוי הפצועים, רובם בלתי חבושים, בגלל המחסור בחמרי חבישה אשר אזלו עוד בשעות המוקדמות של הקרב. נוסף לכך הבר- עירו פגזי האויב את שדות התבואה הבשלים, שמ- דרום לכביש לטרון—וואדי צראר, והדליקות התפש- טו והקשו במיוחד על התנועה. בשעה 1600 בערך, הגענו למקום הנמצא בין בית-ג'ין לכביש מסמיה- לטרון, שם פגשנו מספר זחלים שלנו משוטטים הנה ושוב לשם הוצאת פצועים, והם שהוציאונו מהשטח.

אחד משבויי מחלקה מס' 1 מספר

לאחר נסיגת מפקד המחלקה עם קבוצת אנשים — תחילה מזרחה ודרומה ואח"כ ישר למערב — נסי- תי אף אני לעבור עם קבוצת אנשים באותה דרך. אך בנסותנו לצאת מן הוואדי ולנוע בעקבות המ.מ. כבר היתה מכוונת אש אויב חזקה למוצא הוואדי. אש זו פגעה באחרוני הקבוצה שנסוגה לפנינו והנפגעים חס- מו את דרך היציאה. למן מוצא הוואדי ועד עמדות מחלקתנו, כמה מטרים גבוה מאתנו, היה שטח חשוף שכוסה ע"י האויב באש אינמה. השארנו מימיה עם

בה, ועל תחבורה שתוציאנו מן השטח ותחזירנו לבסיס יהודי.

בלית ברירה המשכנו בדרך, כשלפנינו עוד 6 ק"מ ארוכים. את הפצועים שמצאנו בבית ג'יז נאד לצנו להשאיר שם — כל אחד מאתנו כבר תמך בפצוע. הבטחנו להם לדאוג לאיסופם. פנינו ישר מערבה, הדרך הקצרה ביותר לעבר חולדה העברית. משעזבנו את בית-ג'יז ראינו את הערבים הרודפים אחרינו מתקרבים לכפר ממזרח. קצת הלאה מן הכפר פגשתי את מפקד ה־פלוגה שלי כשהוא נושא פצוע, לידו היתה קבוצה קטנה של אנשים אשר נתחלקו לפצועים ולנושאי פצועים. לאחר הליכה של 4 ק"מ, כשכל צעד נדמה לנו כצעד אחרון, שאתו אנו כושלים ונופלים ללא יכולת לקום עוד, הגענו רצוצים לגמרי לכביש ה־ראשי, ושם פגשנו כוחות שלנו, אשר החזירונו לבסיס.

זכורני, כי בערב, כשנערך מפקד הפלוגה התברר כי מלבד שתי מרגמות 2" הוציאה פלוגתנו את נשקה כולו משדה הקרב.

ערבים היוצאים מן הכפר ומנסים לחסום את דרך הנסיגה שלנו. פיצלתי את מחלקתי לשני גופים, כדי להגביר את סיכויי ההתחמקות של כל גוף לחוד. את 2 הק"מ עד לבית-ג'יז עברנו במהירות והצלחנו להקדים את ערביי בית-סוסין.

לאורך הדרך מצאנו נשק וציוד שנעזבו, אך היינו עייפים מכדי לאספו. בצד הדרך גילינו חייל ששכב המום; תחילה חשבנוהו להרוג, אך בכל-זאת הרמנוהו וטלטלנוהו פעם ופעמים, והנה כאילו ניעור מחדש לתחיה, והחל רץ במלוא כוחו לעבר בית-ג'יז.

אח"כ נתגלו לנו חיילים שהיו שכובים על גבם מסתכלים בעיניים בוהות אל הנעשה מסביב, מעלים לרגעים חיוך על שפתם ופולטים בצורה ילדותית ביותר, "אנחנו רוצים להשאר". שום שכנוע לא הועיל, לא האויב המתקרב, לא הפגזים ואולי אף לא המשפתה המחכה בבית. היה הכרח להכותם, לבי-צוט בהם, לתקוע בהם את קני הרובים, כדי לאלץ אותם להמשיך.

נכנסתי עם שתי כיתות לבית-ג'יז מדרום, בעוד שהכיתה השלישית, שנתפצלה ממני קודם לכן, עברה דרך הכפר בחלקו הצפוני. הכפר היה ריק מכל כוח. בצל העצים מצאנו קבוצת פצועים שוכבת במרוכז, ומחכה שיוציאוה מן השטח — הובטח להם להביא ג'יפים או זחלים לפינויים. בית-ג'יז הריקה היתה אכזבה מרה וקשה לנו. כפי שהבינתי מדברי המ.פ. צריכה היתה בית-ג'יז להיות תפוסה ע"י אנשינו, וכל הדרך אליה חשבנו רק על המים שנקבל

